

Η ελληνική οικονομία οδηγήθηκε το 1990 σε ύφεση, που συνδυάστηκε με απότομη έξαρση του πληθωρισμού, σοβαρή διόγκωση των ελλειμμάτων του δημόσιου τομέα, διεύρυνση του ελλείμματος του ισοζυγίου πληρωμών και αύξηση της ανεργίας.

Είναι χαρακτηριστικό ότι όλα τα βασικά μεγέθη της οικονομίας παρουσίασαν χειροτέρευση στη διάρκεια του 1990.

- Το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν μειώθηκε το 1990 κατά μισό τοις εκατό (0,5%) περίπου ενώ το 1989 είχε αυξηθεί κατά 3,5% περίπου. Ιδιαίτερα το προϊόν της μεταποίησης παρουσίασε κάμψη σχεδόν κατά 3% το 1990, έναντι ανόδου 2,2% το 1989.

- Αύξηση της ανεργίας παρουσίασε και το ποσοστό ανεργίας.

- Ο πληθωρισμός επιταχύνθηκε φθάνοντας στο τέλος του 1990 το 22,8%, ποσοστό υψηλότερο κατά οκτώ μονάδες σε σχέση με το 1989.

- Το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών επιδεινώθηκε σοβαρά. Το έλλειμμα αυξήθηκε από 2,6 δισεκ. δολάρια το 1989 σε 3,6 δισεκ. δολάρια το 1990 (5,5% του ΑΕΠ).

- Οι καθαρές δανειακές ανάγκες του δημόσιου τομέα, σε ταμειακή βάση, ως ποσοστό του ΑΕΠ, αυξήθηκαν σε 19% από 18,3% το 1989 (υπενθυμίζω ότι ο προϋπολογισμός του Ιουνίου 1990 στόχευε στη μείωση του ποσοστού αυτού).

- Η χειροτέρευση της οικονομικής κατάστασης αποδεικνύει ότι τα μέτρα που πήρε η Κυβέρνηση από το Μάιο του 1990 και μετά με σοβαρή καθυστέρηση, ήταν ανεπαρκή και αναποτελεσματικά αφού απέτυχαν στο να αναστρέψουν ή έστω να συγκρατήσουν την επιδείνωση των οικονομικών ανισορροπιών.

- Η Κυβέρνηση, κάτω από την πίεση της ανάγκης για την σύναψη του Κοινωνικού Δανείου ύψους 2,2 δισεκ. ECU, που αποφασίσθηκε τον περασμένο Φεβρουάριο, μετά από εκτεταμένες διαβουλεύσεις με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει υιοθετήσει ένα τριετές πρόγραμμα (1991-1993) δημοσιονομικής εξυγίανσης και προσαρμογής της οικονομίας που προβλέπει τη μείωση των δανειακών αναγκών του δημόσιου τομέα σε 13% του ΑΕΠ το 1991 και 3% μέχρι το 1993. Παράλληλα επιδιώκεται μείωση του πληθωρισμού σε 17% στο τέλος του 1991 και 7% μέχρι το τέλος του 1993, με ταυτόχρονη μείωση του ελλείμματος του ισοζυγίου εξωτερικών συναλλαγών σε 3% του ΑΕΠ.

- Κατά γενική εκτίμηση, οι φιλόδοξοι αυτοί στόχοι δεν είναι ρεαλιστικοί και δεσμεύουν κατά τρόπο ανεπίτρεπτο τα περιθώρια χειρισμών της μακροοικονομικής πολιτικής. Εξάλλου, η πραγματοποίηση όλων αυτών των στόχων ταυτόχρονα δεν φαίνεται να είναι δυνατή. Πολλοί από τους στόχους αυτούς δεν είναι συνεπείς μεταξύ τους, ούτε έχει γίνει ο προσδιορισμός του προσφορότερου συνδυασμού αλληλοσυμπληρούμενων μέτρων πολιτικής, που θα είναι συνεπή μεταξύ τους. (Παράδειγμα: Για να συγκρατηθεί ο πληθωρισμός, η διολίσθηση της δραχμής είναι μικρότερη από τις διαφορές του πληθωρισμού με τους εμπορικούς μας εταίρους με αποτέλεσμα να υπερτιμάται η δραχμή σε πραγματικούς όρους, γεγονός που έρχεται σε αντίθεση με την ανάγκη βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας για την αποκατάσταση ισορροπίας στο ισοζύγιο πληρωμών).

- Ο κύριος στόχος του προγράμματος, από το οποίο εξαρτάται και η επιτυχία των άλλων στόχων είναι η μείωση των δανειακών αναγκών του δημόσιου τομέα.

- Ωστόσο, τα τελευταία δημοσιονομικά μέτρα δεν αντιμετώπισαν τις βασικές αιτίες ύπαρξης των μεγάλων ελλειμμάτων του δημόσιου τομέα (φοροδιαφυγή, παροχές, διορισμοί στο δημόσιο κλπ) και ο στόχος για τη μείωση των ελλειμμάτων του δημόσιου τομέα στο 13% του ΑΕΠ δεν έχει την παρομικρή πιθανότητα επιτυχίας. Αντίθετα, με βάση τις μέχρι τώρα εξελίξεις, ο κίνδυνος μιας νέας αύξησης των ελλειμμάτων του δημόσιου τομέα το 1991 είναι ορατός.

- Η κατάσταση της οικονομίας εξακολουθεί να παραμένει κρίσιμη. Η οικονομική ύφεση βαθαίνει και δεν υπάρχουν ελπίδες ανάκαμψης στο ορατό μέλλον.

A - **a1** Οι εξελίξεις των δεικτών οικονομικής δραστηριότητας επισημαίνουν ότι τους πρώτους μήνες του 1991 σημειώθηκε ίσως νέα κάμψη της παραγωγής. Η διόγκωση της ανεργίας συνεχίσθηκε. Το ποσοστό ανεργίας το πρώτο δίμηνο του 1991 ήταν 8,1% (στοιχεία ΟΑΕΔ), έναντι 7,8% το 1990. Ο ετήσιος πληθωρισμός ~~εξορράσε~~ και πάλι ^{1/2} στο 21% τον Απρίλιο του 1991, μετά από πρόσκαιρη ελαφρά υποχώρηση τον Μάρτιο. Το πρώτο τετράμηνο του 1991 ο πληθωρισμός κινήθηκε με ετήσιο ρυθμό 21% έναντι 17% το αντίστοιχο τετράμηνο του 1990. Η τάση αυτή του πληθωρισμού σημαίνει ότι στο τέλος του έτους ο πληθωρισμός θα είναι υψηλότερος από το στόχο που έχει θέσει η Κυβέρνηση. Η διατήρηση των έντονων πληθωριστικών πιέσεων συνδέεται με την πρόβλεψη ότι το έλλειμμα του δημόσιου τομέα θα παραμείνει και φέτος σε πολύ υψηλά επίπεδα (κοντά στο 18% του ΑΕΠ). Το ισοζύγιο πληρωμών σημείωσε παραπέρα χειρότερηση το πρώτο

ανεβύκε

δίμηνο του 1991. Αν αφαιρεθούν οι καθарές μεταβιβάσεις από την ΕΟΚ, οι οποίες έφθασαν στο πρώτο τρίμηνο του 1991 σε ύψος ρεκόρ (1,2 δισεκ. δολλάρια), το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών έφθασε στο τρίμηνο Ιανουαρίου-~~Φεβρουαρίου~~^{Μαρτίου} 1991 στο ύψος των 2.875 δισεκ. δολλαρίων, έναντι 2.594 δισεκ. δολλάρια του αντίστοιχου τριμήνου του 1990. Ο κίνδυνος μιας παραπέρα επιδείνωσης στο ισοζύγιο πληρωμών είναι ορατός.

- Είναι φανερό πως η Κυβέρνηση δεν έχει καταφέρει ακόμα να ελέγξει τις εξελίξεις και δεν είναι σε θέση να αναστρέψει την καθοδική πορεία της οικονομίας. Μια τέτοια κατάσταση έχει σημαντικές συνέπειες για το κλίμα εμπιστοσύνης και βλάπτει σοβαρά τη φερεγγυότητα της χώρας στο εξωτερικό.

Το οικονομικό πρόβλημα της χώρας έχει όχι μόνο οξύ και πιεστικό χαρακτήρα αλλά δημιουργεί κοινωνικές αδικίες και ανισότητες που έχουν πάρει διαστάσεις απαράδεκτες. Ολο σχεδόν το βάρος της οικονομικής σταθεροποίησης έχει εναποτεθεί στην εισοδηματική πολιτική. Νομίζω ότι είναι γενικά αποδεκτό ότι, κάτω από τις σημερινές συνθήκες και τους περιορισμούς που επιβάλλουν τα τεράστια ελλείμματα του δημόσιου τομέα, το κύριο βάρος της οικονομικής σταθεροποίησης πρέπει να το αναλάβει η δημοσιονομική πολιτική.

Κεντρικός στόχος πρέπει να είναι η μείωση των ελλειμμάτων του δημόσιου τομέα για δύο λόγους. Πρώτο, γιατί αποτελούν την κύρια πηγή των πληθωριστικών πιέσεων και της διεύρυνσης του ελλείμματος του ισοζυγίου πληρωμών. Δεύτερο, γιατί χωρίς την βαθμιαία αποκατάσταση οικονομικής ισορροπίας, χωρίς τη διασφάλιση οικονομικών και συναλλαγματικών πόρων, δεν μπορούμε να προωθήσουμε τις απαραίτητες μεταβολές στις δομές της οικονομίας. Χωρίς την προϋπόθεση αυτή δεν είναι δυνατό να προωθηθεί η ανάπτυξη της χώρας.

Όπως αναφέρεται στην Εισηγητική Έκθεση του κρατικού προϋπολογισμού για το 1991, η μείωση του ελλείμματος της κεντρικής διοίκησης κατά το τρέχον έτος θα προέλθει από τη συγκράτηση στο 20,2% του ρυθμού αύξησης των δαπανών (χωρίς τα χρεολύσια), έναντι αντίστοιχης αύξησης 29,3% το 1990, αλλά κυρίως από την αύξηση των εσόδων κατά 47,1%, έναντι 35,5% το 1990. Η σημαντική αυτή αύξηση των εσόδων του τακτικού προϋπολογισμού προβλέπεται να προέλθει εν μέρει από την αύξηση των φορολογικών συντελεστών που ίσχυσε από το μέσο περίπου του παρελθόντος έτους, στηρίζεται όμως σε μεγάλο βαθμό στην πρόθεση της Κυβέρνησης να πάρει μέτρα για την αποτελεσματικότερη σύλληψη της φορολογητέας ύλης, τη διεύρυνση της φορολογικής βάσης και την αύξηση των εισπράξεων από φόρους

παραθόντων οικονομικών ετών. Εξάλλου, προβλέπονται πρόσθετα έσοδα του κρατικού προϋπολογισμού 300 δισεκ. δρχ. από την εκποίηση προβληματικών επιχειρήσεων και τη διάθεση κτηματικών ομολόγων και μετοχών επιχειρήσεων κοινής ωφέλειας. Παράλληλα με την προβλεπόμενη μείωση του ελλείμματος της κεντρικής διοίκησης, προγραμματίζεται περικοπή των ελλειμμάτων των δημόσιων επιχειρήσεων και οργανισμών, που θα είναι αποτέλεσμα της συγκράτησης των δαπανών και της εξασφάλισης αποτελεσματικότερης λειτουργίας. Σύμφωνα με τις προβλέψεις αυτές, οι καθαρές δανειακές ανάγκες του ευρύτερου δημόσιου τομέα, ως ποσοστό του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος, προγραμματίζεται να μειωθούν από 19% το 1990 σε 13% το 1991. Είναι προφανές ότι με τις γνωστές μέχρι σήμερα παρεκκλίσεις της δημοσιονομικής πολιτικής, ο στόχος της Κυβέρνησης για τη μείωση των δανειακών αναγκών του δημόσιου τομέα δεν είναι εφικτός.

Το πρώτο τρίμηνο του 1991 τα έσοδα εμφανίζονται αυξημένα κατά 30% περίπου (έναντι ετήσιου στόχου για αύξηση των εσόδων κατά 47%). Παράλληλα, υπάρχουν ενδείξεις ότι οι δαπάνες αυξάνονται με ρυθμούς μεγαλύτερους από τον προβλεπόμενο στόχο. Εξάλλου οι δαπάνες των ΔΕΚΟ αυξάνονται συνεχώς και έχουν γίνει ανεξέλεγκτες πλέον. Ιδιαίτερο πρόβλημα υπάρχει με τα ελλείμματα του ΙΚΑ που έχουν υπερβεί τα 820 δισεκ. δρχ. και του ΝΑΤ, που έχει φθάσει στο σημείο το ετήσιο έλλειμμά του να αγγίζει τα 160 δισεκ. δρχ. Ογκώδη είναι τα ελλείμματα της ΕΑΒ, της ΕΒΟ και πολλών άλλων ΔΕΚΟ χωρίς μέχρι σήμερα να έχει γίνει δυνατή η αντιμετώπισή τους.